

ANTIČNA KULTURA - vsakdanje življenje

SUŽNJI

GRKI

Sužnji

Sužnji so predstavljali približno četrtno vsega prebivalstva. Največ sužnjev so dobili z vojnimi ujetniki. Po zakonu so bili gibljiva imovina, ki jo je možno prodati, dati v najem ali posoditi. Večina sužnjev je živela v mestih in na deloviščih v rudnikih. Rudniki so bili edini kraj, kjer je bilo zaposlenih več tisoč sužnjev. Bili so brez družine, spali so v kolibah na tleh in opravljali dela v nezavarovanih jaških. V demokratičnih polisih so s sužnji lepše ravnali kot v aristokratskih (v aristokratski Šparti je bil znan celo lov na sužnje - kriptije).

RIMLJANI

Sužnji niso bili osebno svobodni. O njihovem življenju je odločal gospodar. Razlike med življenjem mestnih in podeželskih sužnjev so bile velike: marsikateri mestni suženj je živel boljše od revnih plebejcev, medtem ko je bilo življenje sužnjev na latfundijah zelo naporno. V mestih so sužnji delali kot služabniki, kuharji, zdravniki, učitelji.

Najbolj so trpeli sužnji ki so delali v rudnikih (tudi do 200 m globoko) in veslači (galjoti) na galejah. V času cesarstva so sužnje začeli osvobajati in jim dali možnost, da se vrnejo domov ali napredujejo po družbeni lestvici.

Ocene števila sužnjev v antičnem Rimu so si močno različne. Na podlagi nekaterih ocen naj bi bilo v 1. stoletju n.š. zasužnjena skoraj četrtna rimske populacije. Večina sužnjev je živela na območju rimskih ozemelj, ki so jih Rimljani osvojili in priključili svoji državi (provincije), premagane prebivalce pa zasužnjili.

OSVAJALSKI POHODI RIMSKE VOJSKE SO KOT PLEN V RIM PRIPELJALI TUDI ZAJETE PREBIVALCE OSVOJENIH PROVINČ. TI UJETNIKI SO POSTALI SUŽNJI. SUŽNJI SO BILI LAHKO LAST DRŽAVE (DRŽAVNI SUŽNJI). TI SO OPRAVLJALI NAJTEŽJA DELA V RUDNIKIH KAMNOLOMIH. DRŽAVNI SUŽNJI SO BILI LAHKO TUDI GLADIATORJI ALI GALJOTI (VESLAČI NA GALEJAH).

DRUGA SKUPINA SUŽNJEV SO BILI ZASEBNI SUŽNJI. TI SO BILI LAHKO POLJSKI SUŽNJI IN SO DELALI NA LATIFUNDIJAH. BOLJE SE JE GODILO HIŠNIM SUŽNJEV, KI SO OPRAVLJALI DELA POVEZANA Z GOSPODINSTVOM IN VZGOJO OTROK.

Mozaik prikazuje sužnja, ki streže na zabavi bogatašev

VSAKDANJE ŽIVLJENJE -bivališča

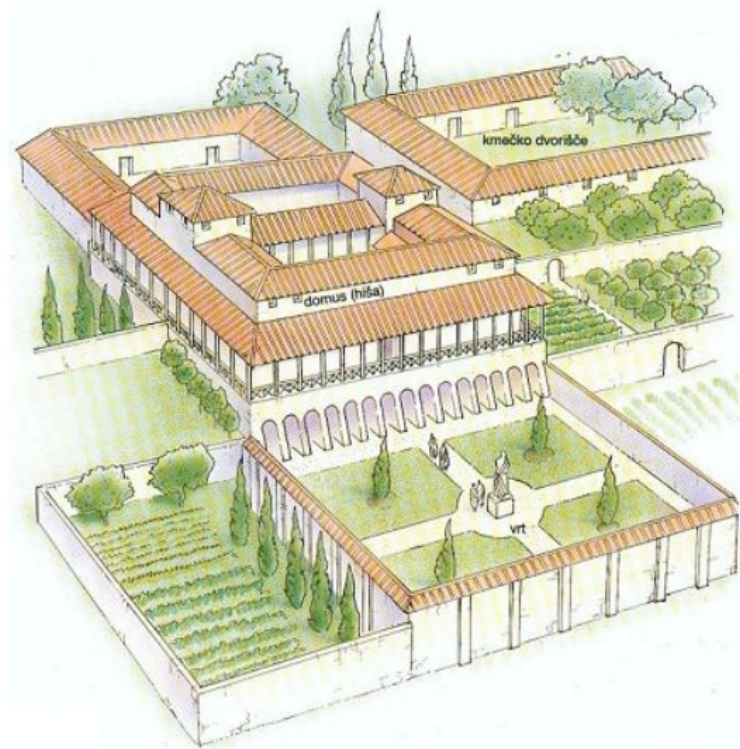
GRKI

Skromne meščanske hiše so zidali iz opek, sušenih na Soncu. Tudi oprema je bila skromna. Od pohištva so uporabljali posteljo, skrinjo, nekaj stolov in klop. Prostor za moške in ženske so bili ločeni.

Večina informacij o grških hišah iz klasične dobe izhaja iz virov, ki se nanašajo na Atene. Obstajalo je več tipov hiš, četudi so bile vse bolj skromne. Najbolj preproste so bile votline, vklesane v skalo, ali enostavne konstrukcije, prislone ob skalnato steno. Med bivališči, ki so imela tempelje, so bile najpogostejše pritlične hiše z dvema ali tremi majhnimi prostori. Če je hiša imela nadstropje, je le-to imelo ločen vhod, h kateremu so vodile zunanje lesene stopnice.

Konstrukcije so bile zelo revne, narejene iz lesa, nežgane opeke ali proda. Če podnajemnik ni plačal najemnine, je lastnik odstranil vrata ali odkril strehi, ali pa zaprl vodnjak. Okna so bile majhne špranje brez stekel, skozi katere je prišlo komaj kaj zraka. Zapirala so se s temnimi opaži. Kuhinjskega prostora v hiši niso imeli, hrano so pripravljali na odprtem. Premožne družine so imele udobne, dovolj prostorne hiše, da so v njih lahko stanovali tudi sužnji, ki so opravljali hišna opravila. V pritličju so bili: velik dnevni prostor, andron ali soba za pojedine in jedilna soba, ki je vodila v kuhinjo in kopalnico. V zgornjem nadstropju so bili thalamus (spalnica), ginecej (soba za ženske in otroke) in sobe hišnih sužnjev. Stene so pobelili z apnom, z mozaiki in stenskimi preprogami pa okrasili le bolj svečane sobe.

RIMLJANI

Vila bogataša

Mestno bivališče, kjer se je stiskalo v majhnih prostorih veliko družin.

Na katere današnje stanovanjske stavbe te spominja bivališče revnejših meščanov v Rimu?

ANTIKA - obleka

GRKI

Blago so tkali iz volne ali lanu.

Moški

Sužnji so nosili tunike. Svobodni možje so kot spodnje oblačilo nosili kiton. Čezenj so se ogrnili s volnenim ogrinjalom ali kartkim plaščem.

Ženske

Ženske so nosile pelops.

Rimljani

Ženska oblačila

Ženske so si preko tunike nadele stolo. Narejene so bile iz lahkih materialov (bombaž, platno, svila), bile so zelo raznolikih barv ter elegantno nabrane. Okoli pasu so si zavezale širok pas. V hladnejših obdobjih so ženske prek stole nosile posebno toplejšo pregrinjalo s kapuco.

Moška oblačila

Osnovno oblačilo je bila tunika, ki je segala do meč ali kolen. Prek tunike so si okoli telesa ovili togo, izpod katere gledala desna roka. Večinoma so bile iz belega volnenega blaga, sicer pa so barva, oblika, dekoracija in način, kako je bila nabrana, izkazovali družbeni status osebe (npr. senatorske tunike so imele širok rdeč trak, viteške ozek rdeč trak). Na nogah so nosili nekakšne sandale gležnarje.

Antika - vsakdanje življenje - Grška vzgoja in rimska izobrazba

GRKI

Dečke so vzgajali posebej. Fantje so hodili v šolo od sedmega leta dalje. Šole so bile javne, bogatejši so imeli tudi svoje zasebne učitelje.

Šolskih poslopij niso poznali, pouk je potekal v učiteljevi hiši ali na prostem. Šolarja je v šolo spremljal pedagog. Pedagog je bil suženj, ki je skrbel za vzgojo otroka. Učili so se branja, pisanja in računanja. Pisali so na voščene tablice. Veliko pozornost so namenjali športu, predvsem atletiki in glasbi. Not niso poznali, glasbeno lestvico so zapisovali s črkami.

Skupina sedmih mlajših dečkov v spremstvu dveh bradatih mož, najbrž svečnikov, darujejo jagnje boginji, najverjetneje Demetri - boginji rodovitnosti, pridelka in letnih časov (marmorni relief, 4. st. p.n.š.)

RIMLJANI

Tudi rimski otroci so se učili.

Šolski dan se je pričel zgodaj zjutraj in je trajal do poznega popoldneva. Imeli so odmor za malico in popoldanski počitek, kako dolgo pa je pouk potekal, pa ne vemo.

Poučevanje je za dečke in deklice potekalo različno.

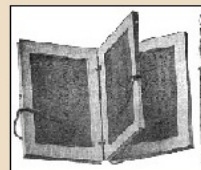
V začetku je bilo izobraževanje otrok popolnoma prepuščeno staršem. Dečka je poučeval kar oče, če je seveda znal brati in pisati. Učil ga je doma. Poleg branja in pisanja je spoznal tudi zakone, zgodovino, običaje, prav tako ga je telesno uril in ga učil uporabljati orožje, da bi bil pripravljen za vojaško službo. Učil ga je tudi čaščenja bogov in spoštovanja zakonov, ubogati oblast. Sin je očeta spremljal pri vseh opravkih. Prenesel mu je tudi rimske vrednote kot so npr. gravitas (resnost), simplicitas (enstavnost, skromnost), pietas (odnos do sočloveka). Pomembno je bilo, da si otrok izgradi značaj.

Deklice je učila mati. Učila se je prestri, tkati in šivati. Starši so otroke učili tistih stvari, ki so jih potrebovali kasneje v življenju.

Ko so Rimljani prišli v stik z Grki in so v Rim prišli grški učitelji, se je izobraževanje spremenilo in je potekalo izven doma. Šolanje je imelo tri stopnje: osnovno šolanje, gramatična šola in retorska šola.

Otroke (dečke, lahko pa tudi deklice) so začeli pošiljati v šolo. Mali učenci so bili stari okrog sedem let.

OSNOVNA ŠOLA

V osnovni šoli je učitelj (magister ludi) učence učil brati, pisati in računati. Mali učenec je s kovinskim ali slonokoščnim pisalom (stilus), ki je bilo na eni strani ostro za pisanje, na drugi pa sploščeno za ravnanje voska, pisal na povoščeno tablico (tabula cerata). Tablice so bile pravokotne oblike, imele so nizek rob in zalite so bile s tanko plastjo voska. Včasih so z vrstico zvezali več tablic skupaj, v takem primeru so bile notranje tablice povoščene po obeh straneh.

Učenci so računali s pomočjo kamenčkov.

V skupini so bili učenci različnih starosti, zato je pogosto prihajalo do nemira. V takem primeru je učitelj uporabil palico, ki je bila običajni vzgojni pripomoček.

Pouk je potekal na prostem, pod kakšnim stebriščem na forumu, pod nadstreškom kakšne prodajalne, ki se je odpirala na ulico. Zaščite pred hrupom z ulice ni bilo.

Šola je bila skromna. Učenci so sedeli na nizkih pručkah, tablice, na katere so pisali, pa so držali na kolenih.

Učiteljski poklic ni bil spoštovan in je bil tudi slabo plačan. Opravljali so ga sužnji ali svobodni ljudje, navadno Grki. Učitelji so morali za preživetje pogosto opravljati dodatna dela (npr. kot prepisovalci) Učenci svojih učiteljev v glavnem niso spoštovali.

V bogatih družinah otrok v začetku niso pošiljali v šolo, ampak jih je poučeval domači izobraženi grški suženj.

GRAMATIČNE ŠOLE

Pri dvanajstih ali trinajstih letih se je učenje za deklice in večino dečkov končalo, nekateri dečki pa so se podali v šolo gramatika (grammaticus), kjer so se učili latinščine, grščine, seznanjali so se s slovnico ter z grško in rimsko literaturo. Pri pouku so glasno brali, recitali na pamet, posebej so se posvetili tudi pravilni izgovorjavi. Ob branju so se dotaknili tudi zgodovine, zemljepisa, mitologije,... če je bilo to potrebno za razumevanje literarnih del.

K rimskemu dečku je iz ugledne družine je prihajal učitelj na dom.

Šole gramatikov so omogočale srednjo stopnjo izobrazbe.

RETORSKE ŠOLE

Pri šestnajstih letih so nekateri dečki iz imenitnih družin nadaljevali šolanje v retorski šoli, kjer jih je retor (rhetor) učil govorništva in javnega nastopanja. Imeli so posebne govorniške vaje _ deklamacije (declamationes), v katerih so morali zagovarjati neko izmišljeno temo, ki pa se pogosto sploh ni dotikala realnega življenja. Poleg govorništva so spoznavali tudi filozofijo, matematiko, astronomijo. Govornik je moral biti namreč izobražen in razgledan človek.

Bogati Rimljani so svoje sinove poslali na dodatno izpopolnjevanje v kakšno od filozofskih šol v Grčiji, ki bi jih lahko primerjali z današnjim univerzitetnim študijem. Tam so se seznanjali z grškimi dramami, poezijo, logiko, matematiko in filozofijo (ta je vključevala tudi naravoslovje in matematiko). To je bila tudi najvišja možna stopnja izobrazbe.

Če pa se je hotel mladi Rimljan izobraziti za delo v državnih službah ali odvetniškem poklicu, so bile najboljše pravne šole prav v Rimu.

PREHRANA

Hrana in pijača sta bili pri Grkih in Rimljanih podobni saj so eni in drugi gojili podobne kmetijske kulture in živino.

